

Ellen Timmer

Goede doelen in het verdachtenbankje

Wetsvoorstel administratieplicht donatiegegevens

Door: Ellen Timmer

06-03-2025

Goede Doelen *Opinie*

Medio maart wordt de behandeling in de Tweede Kamer voortgezet van een wetsvoorstel dat grote effecten zal hebben voor alle non-profit organisaties. Het gaat om het voorstel, dat tegenwoordig ‘Wet transparantie en tegengaan ondermijning door maatschappelijke organisaties’ (‘Wtmo’) heet. Het voorstel is gebaseerd op de merkwaardige veronderstelling dat non-profit organisaties op grote schaal de rechtsstaat zouden ondermijnen.

Op het voorstel is veel kritiek, onder meer vanuit non-profit organisaties. In mei 2024 schreef Privacy First een uitvoerig juridisch commentaar, dat aan de Tweede Kamer is gestuurd, zie hun [nieuwsbericht](#) en de [brief met onderbouwing bezwaren](#). Daarin wordt gezegd dat de nieuwe administratieplicht disproportioneel is en dat de bijzondere bevoegdheden overbodig zijn gelet op het bestaande wettelijke kader.

Het voorstel is op 4 februari jl. in de Tweede Kamer behandeld en toen was er veel kritiek te horen. Toch lijkt het er op dat de wet er gaat komen, want de leden van de Tweede Kamer lijken te denken dat zij het voorstel door amendementen kunnen 'bijshaven'. Daar is Privacy First het mordicus mee oneens. Het voorstel moet terug naar de tekentafel!

Ingrijpende consequenties

Als de Wtmo in de voorgestelde vorm wet wordt, heeft dat ingrijpende consequenties voor alle non-profit organisaties, nu er een nieuwe administratieplicht komt die de geefbereidheid van burgers zal ontmoedigen en mensen zal afschrikken om als vrijwilliger actief te zijn of donaties in natura te doen. Verder brengt de registratie van donatiegegevens omvangrijke gegevensbeschermingsrisico's voor donateurs met zich mee. Voorts is sprake van ingrijpende overheidsbevoegdheden die bepaalde non-profits onevenredig kunnen raken.

In het voorstel gaat het om een nieuwe administratieplicht, bijzondere bevoegdheden voor een groot aantal overheidsinstanties en de verplichting voor stichtingen om hun balans en een staat van baten en lasten te deponeren bij het handelsregister. Dit wordt hierna nader besproken.

Administratieplicht

Alle non-profits krijgen permanent te maken met de navolgende nieuwe verplichtingen:

- alle non-profit organisaties worden verplicht om een uitgebreide set gegevens van hun donateurs vast te leggen;
- vrijwilligerswerk voor een non-profit organisatie wordt als een donatie beschouwd (het is een 'donatie in natura') en moet worden gewaardeerd en de gegevens van de vrijwilligers moeten worden vastgelegd in de administratie van de non-profit;
- ook andere donaties in natura moeten worden gewaardeerd en de gegevens van de donateur moeten worden vastgelegd in de administratie;
- als donaties door een tussenpersoon worden gegeven, moet die tussenpersoon de gegevens van de werkelijke donatie ('opdrachtgever') aan de non-profit verstrekken.

De details van de te registreren persoonsgegevens zijn nog onbekend, aangezien dat wordt geregeld in een algemene maatregel van bestuur waarvan de inhoud nog niet bekend is gemaakt. De donatiegegevens moeten zeven jaar worden bewaard, wat voor persoonsgegevens een ongebruikelijke lange termijn is. Als gevolg hiervan zullen de gegevensbeschermingsrisico's voor burgers aanzienlijk toenemen.

Bijzondere bevoegdheden

Het voorstel bevat bijzondere bevoegdheden voor de burgemeester en een groot aantal overheidsinstanties [*] om donatiegegevens bij iedere non-profit op te vragen als deze instanties daar aanleiding toe zien en zij mogen die donatiegegevens verder delen. Als de non-profit niet meewerkt kan een bestuursverbod worden opgelegd.

Het Openbaar Ministerie (OM) mag 'bij ernstige twijfel of de wet of de statuten te goeder trouw worden nageleefd dan wel het bestuur naar behoren wordt gevoerd' eveneens donatiegegevens opvragen. Een relatie met ondermijning van de rechtsstaat hoeft hier niet aanwezig te zijn. Dat is anders bij de overige bevoegdheden die het OM krijgt, nl. om de rechtbank te verzoeken om een bevel gericht aan de non-profit om activiteiten te staken, waarbij het OM in verband met naleving onder meer een donatieverbod kan laten opleggen. Daarnaast zijn er allerlei andere maatregelen en sancties mogelijk.

Dit zijn vergaande bevoegdheden, waarvan de noodzaak niet is onderbouwd, en die een zware inbreuk maken op grondrechten, zoals de vrijheid van vereniging en van geloof en de gegevensbeschermingsrechten van burgers.

Deponeringsplicht

Op grond van het voorstel wordt iedere stichting verplicht om een balans en een staat van baten en lasten te deponeren bij het handelsregister, tenzij de stichting al verplicht is een financiële verantwoording op te stellen en openbaar te maken die gelijk of gelijkwaardig is aan een jaarrekening als bedoeld in titel 9 van boek 2 Burgerlijk Wetboek (dat is een kleine groep). Deze financiële gegevens kunnen door aangewezen overheidsinstanties worden ingezien.

[*] Het betreft de burgemeester, de Minister van Justitie en Veiligheid in het kader van de Wet controle op rechtspersonen, politie en rijksrecherche, Bureau Bibob, alle organen van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, alle bestuursorganen als zij een Bibob-toetsing hebben voorgeschreven, de belastingdienst, de AIVD, de MIVD, DNB, AFM, Bureau Financieel Toezicht van de Belastingdienst (de Wwft-toezichthouder voor onder andere domicilieverleners), FIU-Nederland (het Wwft-meldpunt).